

**Na tomto mieste sa vám, milé deti, prihovára
v Čaruške spisovateľ Ján Navrátil.
V tomto mimoriadnom čísle sa mu však na úvod
chceme prihovoriť my – knihovníci a deti.**

Milý a vážený pán Navrátil!

Dúfam, že môžeme prezradiť našim a Vaším čitateľom, že sa v tomto roku dožívate krásneho životného jubilea, sedemdesiatpäťky. K narodeninám Vám blahoželáme aj my, knihovníci a deti. Nesmierne si vážime a s vďakou spomíname na množstvo energie a láskavosti, ktorú ste venovali našej knižnici. Popri knižkách, ktoré ste napísali, ste si vždy našli čas aj pre nás. Svojich a našich čitateľov ste nikdy nesklamali. Vždy ste mali pre nich dobré slovo a v našich spoločných podujatiach ste nechali kúsok seba.

Preto využívame túto príležitosť – Vaše jubileum, aby sme sa Vám poďakovali: ďakujeme za všetko dobré, čo ste poskytli našej knižnici. K Vášmu jubileu Vám blahoželáme a do ďalších rokov prajeme veľa šťastia a najmä pevné zdravie, aby sme spolu naďalej objavovali čaro a krásu literatúry.

Mgr. Lívia Koleková
riaditeľka Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave

JÁN NAVRÁTIL A KNIŽNICA

Prvý zápis v kronike Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave s úprimným vyznaním spisovateľa Jána Navrátila je datovaný z roku 1993. Určite nebol vtedy v našej knižnici po prvýkrát, ale odvtedy sa začala naša veľmi intenzívna spolupráca.

Spisovateľa Jána Navrátila možno právom považovať za veľkého priateľa a „kráľa“ našich detí. Ján Navrátil patrí k ľuďom, s ktorými, keď sa stretne, každý raz sa navzájom obohacujeme. Počet osobných stretnutí Jána Navrátila s detským čitateľom bolo veľa. Spoločne sme prežívali uvítanie mnohých jeho kníh do života. Napríklad knižku pre mládež Klub Lucia v roku 1996 uviedol do života režisér Mikuláš Fehér, ukážky z knihy čítali členovia vtedajšieho študentského divadla Jakub Nvota a Tomáš Maštalír. Vzácnymi hosťami boli Jela Mlčochová a Peter Andruška. Potom nasledovala celá séria besied s našimi čitateľmi a uvítania ďalších kníh: Prvák z najmenšej lavice, Námorník Kapko Dierka i Maličká básnička. V spoločnosti hercov Olgy Šalagovej, Štefana Bučka, Jána Galloviča, Zuzky Šebovej, režisérky Olgy Janíkovej a ďalších hostí Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave uvítala do života CD „Cingi – lingi, pesnička“. Zaspievala i Maruška Nedomová.

Ján Navrátil ochotne a s radosťou pracoval i v odbornej porote súťaží vo vlastnej tvorbe detí, ktoré knižnica realizovala. Prečítal všetky práce detí v súťažiach: Knižnica mojich snov, Babka, dedko a ja, Kľúč ku šťastiu, Moja rozprávka. Ako sa priznal, každá z nich ho veľmi obohatila.

Ako priateľ detí nechýbal ani na Libriáde – Knižnom salóne 2006. Po krátkej prestávke, kedy ho trápili zdravotné problémy, sa Ján Navrátil opäť „navrátil“ do našej knižnice.

V minulom roku sa stretol s najlepšimi detskými čitateľmi Slovenska na Celoslovenskom sneme Kráľov detských čitateľov. Prežil s nimi celý deň a spoločne vytvorili posolstvo pre všetky deti, vydavateľov, spisovateľov, ilustrátorov.

Pre Knižnicu Juraja Fándlyho v Trnave je veľkou cťou, že Ján Navrátil sa stal krstným otcom časopisu mladých čitateľov KJF v Trnave ČARUŠKA, ktorý vychádza od roku 1995. Počas rastu a vývinu Čarušky jej držal palec a zostal jej verný. Už 15 rokov. Jeho milé slová v úvode každého čísla potešia malých i veľkých. O tom, že sú nadčasové, sa môžete presvedčiť sami, niektoré z nich uverejňujeme v tejto publikácii.

Svojim čitateľom vie povedať všetko o svete zaujímavým nevtieravým spôsobom. Slová do básní či viet vkladá rozvážne, zodpovedne. Aj osobné stretnu-

tia na besedách s deťmi sú vždy podnetné nielen pre deti, ale i pre knihovníka.

Tvorba Jána Navrátila je veľmi bohatá. Je naozaj nestorom v slovenskej literatúre pre deti a mládež. Napriek tomu ho poznáme ako nesmierne skromného človeka, s ktorým vždy prichádza k nám do knižnice energia, radosť a životná múdrosť. Popri besedách s detskými čitateľmi sa u nás pán Navrátil často zastavil aj na svojich putovaniach s vnúčikom. Medzitým vnúčik odrástol, naše vlastné deti dospeli, ale naše kontakty a priateľstvo pretrvalo.

K životnému jubileu spisovateľa Jána Navrátila pridáva i Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave a jej pracovníci jubilejný žičlivý viňš.

Milý náš Ján Navrátil, želáme Vám pevné zdravie, veľa tvorivých nápadov, veľa zrealizovaných plánov.

Tešíme sa na ďalšie Vaše knihy, na osobné stretnutia i stretnutia na úvodných stránkach ČARUŠKY!

*Benjamína Jakubáčová,
Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave*

NAVRÁTILKO

Rok s rokom sa opäť zišiel,
Ján Navrátil opäť do knižnice prišiel.
Časopisu Čaruška je krstným otcom
a veru aj výborným literárnym vodcom.

Rodina je pre neho nadovšetko
veď je z neho hrdý dedko.
Ďuro Truľo a figliari
už nejedného recitátora rozosmiali.

Knihy, ktoré píše, tých nikdy nie je dosť,
píše ich s láskou a všetkým pre radosť.
Neraz, nie dva, vívalo nám v hlave,
odkiaľ berie pán Navrátil slová hravé?

Nie je to ver lacným trikom,
vítať jubilanta
čo v mene prísľub návratov ukrýva.
Iba stalo sa zvykom zvoľať:

Vitaj, milý hosť, čos' prišiel do knižnice
všetkým pre radosť.
Želáme Ti v ďalších rokoch
tok nápadov, rezkých krokov,
a veršov úžasných!

*Pracovníčky oddelenia pre deti
Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave*

JÁN NAVRÁTIL A JEHO DIELKA V BÁSNI

Prvák z najmenšej lavice,
spolužiakov mal za opice.
Jeho kamarát *Námorník Kapko Dierka,*
jedol z jablka malé jadierka.

Najväčší *Kráľ s gitarou,*
mal problémy s oslavou.
Má *Tri červené klobúčiky,*
k tomu štyri padáčky.

Je tu ešte jeden princ *Budzogáň-*
najväčší *dievčenský kapitán.*
Rozprávka o dúhovej lodi,
tú najkrajšiu loď raz zdedí.

David Kollár
3.B, ZŠ Gorkého 21, Trnava

Prezentácia knihy Klub Lucia (1996)

ÚVODNÍKY do ČARUŠKY - časopisu mladých čitateľov s podpisom

Váš

Slniečko má zlatý lúčik,
čo odomkne ako kľúčik
na oblohe ranné vráta.
Čaruška má zase kľúčik,
čo mi ako zlatý lúčik
nájde v knižke kamaráta.

Kamarát je ako brat,
má ma rád a mám ho rád,
kamarátske slovo platí.
Čaruška sa bude smiať:
- Víta vás môj knihohrad,
kde sme všetci kamaráti.

(1997)

*Prezentácia knihy
Prvák z najmenšej lavice (2002)*

**ČARUŠKI-
NO KRÁ-**

EOVSTVO

Ó, Čaruška, očar ušká
krásnym slovom básnika!
Očar oči obrázkami,
Nech si s nami Krása poty-
ká. Očar detí, ako víla
rojkov – samotárov.
Zver im, kde zlá striga skryla
Šťastie s ľudskou tvárou!

Milá Čaruška,
Blahoželám Ti k 10. narodeninám a ďakujem Ti,
že tešíš malých čitateľov v Knižnici Juraja Fándlyho v Trnave.
Do ďalších rokov Ti želim veľa obdivovateľov,
kamarátov.

Tvoj krstný otec
(2005)

Stretnutie s čitateľmi (1997)

ČARUŠKINO ČAROVNÉ KRÁĽOVSTVO

Spomínam si, kamaráti, že pri sedemdesiatom výročí založenia Knížnice J. Fándlyho v Trnave nazval som jej detské oddelenie Čaruškino kráľovstvo. Odvtedy pribudla knižnici ďalšia desiatka rôčikov a mne sa pri tej príležitosti žiada o knižkách niečo povedať.

Iste všetci poznáte rozprávku, ako zaľúbený princ prebudil spiacu princeznú. Prebudil ju bozkom a potom boli spolu šťastní. Nevdojak sa mi zdá, že táto rozprávka začína a pokračuje každý deň až doteraz. Začína a pokračuje pre tých, ktorí sa priatelia s knižkami. Ktorí čítaním prebúdajú v knižkách princeznú, princov a ich koníkov-vraníkov a ďalších, ďalších hrdinov, ba aj zvieratká, niekedy dokonca kvety, kamienky a prežívajú s nimi veľa radosti, vzrušenie, dobrodružstvo, spoznávajú nové krajiny, nové mestá, nové svetly. Čaruškino kráľovstvo je nepochybne zázračné, čarovné kráľovstvo.

Verte-neverte, ja neviem bez kráľovstva knižiek vydržať ani jediný deň. Či už čítam, alebo píšem knižku, vznášam sa na krídlach fantázie vo svete krásy, lásky, dobra a slobody, ktorému sa žiadny iný

svet nevyrovná. Aj teraz píšem básničku - pre seba a súčasne pre najmenších, najzvedavejších čitateľov.

Písmenko k písmenku
na tenkom pramienku
slovičko k slovičku
skladám si básničku
Tá moja básnička
je ešte maličká
Veď ona narastie
keď spadne rosička...

Verím, že moja nová básnička stretne sa s ďalšími novými básničkami a bude z nej knižka. A že tá knižka pôjde do knižnice a bude spolu s inými knižkami čakať na deti. Verím, že deti budú naďalej prebúdať v knižkách hrdinov, a budú na krídlach fantázie pokračovať v lete a v rozlete, ktorý je nekonečný..

Želám Knížnici Juraja Fándlyho v Trnave k 80. jubileu veľa ďalších úspešných desaťročí, aby uchovávala knižky pre nás aj pre tých, čo ešte len Čaruškino čarovné kráľovstvo navštívia. Ďakujem trnavskej knižnici, že nám všetkým pomáhala žiť šťastne, krásne, zmysluplne...

(2007)

S Jelou Mlčochovou. Oceňovanie víťazných prác literárnej tvorby Babka, dedko a ja (2000)

ČARUŠKE K SVIATKU

Pred Vianocami mi telefonovala Čaruška, aké má starosti a problémy. Zdôverila sa mi, že starosti ju tešia, rada chystá pre detských čitateľov pekné knižky, pripravuje pre deti v knižnici stretnutia s tvorcami knižiek, aj stretnutia s priateľmi a milovníkmi pekného slova, hudby a obrázkov. Umelec by to vyjadril umelecky: chystá potravu pre detské duše. S niektorými

Vernisáž výstavy výtvarných projektov detí na tému Sme deti sveta, chráňte nás (2001)

problémami si však Čaruška nevie sama poradiť. S jedným sa obrátila na mňa.

„Porad' mi, priateľ spisovateľ, čo s deťmi, ktoré nechodia do knižnice, ba vôbec nečítajú knižky. Čo s takými?“

„Milá kamarátka Čaruška, to ja veru neviem,“ odpovedal som jej úprimne.

„S ľudskou dušou je to ako s telom. Zbytočne núkať jedlo tomu, komu nevyhrávajú v bruchu muzikanti. A zbytoč-

ne núkať niekomu knižku, keď mu nevyhrávajú muzikanti v duši, keď necíti po knižke hlad.“

„Sklamal si ma, priateľ spisovateľ,“ povedala Čaruška smutno, až som sa svojich slov zľakol.

„Čakaj,“ povedal som rýchlo! „Neskladaj telefón a s ním nádej! Ved' sa blížia Vianoce, ktoré majú čarovnú moc. Verme, že každé dieťa dostane muzikanta pod stromček, niektoré možno svojho prvého.“

„Myslíš prvú knižku?“ prerušila ma Čaruška.

„Pravdaže knižku,“ prikývol som. „Muzikantom som

Prezentácia CD Cingi-lingi, pesnička (2001)

*Vyhodnotenie literárnej tvorby detí a mládeže
Kľúč ku šťastiu (2002)*

ju nazval preto, lebo mi to dodáva optimizmus. Ak dieťa knižku prečíta, zahrá mu v duši a máš po probléme. Muzikanti v duši, na rozdiel od svojich kolegov v žalúdku, nikdy nestíchnu. Naopak, sýti sa ešte viac, ešte hlasnejšie rozohrajú a zvolávajú k sebe kamarátov. Chcú hrať duo, trio, kvarteto, založia spolu kapelu, časom obrovský orchester a detskú

dušu naplní hudba, ktorá nestíchne ani v čase dospelosti a staroby.“

„Takej duši, totiž dieťaťu už netreba knihu núkať, siahne po nej samo,“ dokončila Čaruška.

Veru tak. Preto Vám, kamaráti, spolu s Čaruškou želáme pod vianočný stromček veľa knižiek-muzikantov, čo vám budú vyhrávať v duši pre radosť.

(2003)

ZELENÉ IHLIČKY

Vianoce sú plné tajomstiev a deti samá otázka. Prečo leží Ježiško v jasličkách na slame a nie v postielke? Načo nám svieti na stole sviečka, keď máme elektrinu? Ako otec chytil kapra, keď nemá udicu? – Usilujú sa tajomstvá rozlúsknuť. Trochu deťom ich zvedavosť závidím, preto si v tomto čase kladiem aj ja detskú otázku.

Prečo si vyzdobujeme na Vianoce ihličnaté stromy, a nie listnaté?

Odpoviete mi, že listy zo stromov na zimu opadajú. Je to pravda, no nie úplná. Máme v byte fikus benjamín, ktorý má aj v zime nádherné zelené listy, a nikto naň nezavesí ani salónku. A čo módne umelé

*Narodeninová oslava 10. výročia časopisu Čaruška
(2005)*

*Krstní rodičia časopisu J. Navrátil (zľava) a O. Lukomská
(druhá sprava)*

Beseda k 70. narodeninám J. Navrátila (2005)

stromčeky, z tých by listie neopadalo, a predsa majú ihličie. Predstavte si, že by sme mali na Vianoce vyzdobený listnáč! Ja by som pod ním hľadal skôr huby ako darčeky.

Možno dávame ihličnatým stromom prednosť preto, aby popíchali zlodejov – maškrtníkov, či aspoň aby ich upozornili, že sa nemajú prejedat' sladkosť, že to škodí zdraviu. Nie, nie. To nedáva zmysel. Vianoce sú sviatky štedrosti, nestrážia svoje dobroty, skôr ich núkajú a nad maškrtníkmi prížmúria oko.

Zelené ihličky majú pravdepodobne inú funkciu. Zašívajú rany, diery, ktoré počas roka utŕžia naše city, naše svedomie, naša duša. Už je raz tak, ľudia sa počas roka zavše poškrípiu, bezdôvodne si ublížia, bezhlavo sa pourážajú. Sú k sebe nespravodliví. Deti zavše neposlúchajú dospelých, dospelí klamú deti, deti podvádzajú dospelých, dospelí deťom nerozumejú a krivdia im. Priateľ zradí priateľa, známy ublíži známemu, či neznámemu napriek tomu, že ho ešte nikdy nestretol. To je dier, to je dier!

A čuduj sa svete! Zavítajú k nám vianočné stromčeky a všetky tieto diery pozašívajú, zacelia, zahoja, často bez jazvičiek, akoby žiadne spory, krivdy, urážky nikdy

ani neboli. Na Vianoce zavládne zmier. K štedrej večeri si sadáme pokojní a spokojní, prekypujeme k sebe láskou, úctou a porozumením. Úprimne si zavinšujeme všetko najlepšie, rozdelíme si jabĺčko na toľko dielov, koľko nás sedí pri stole a podelíme sa. Ak niekomu uviazne v hrdle rybia kosť, všetci ho ustarostene buchnátujeme, aby mu kosť vyskočila, aby sa nedajbože nezadusil. Toľko je v nás lásky, že z nej ešte kopu zabalíme a kladíme pod stromčeky ako darčeky svojim blízkym. To je šťastia! To je radosť!

Vianočné stromčeky sú magickí ránhojiči, priatelia. Želám Vám, aby si Vás aj tohto roku presvietili svojim čarovným röntgenom a pozašívali Vám ranky na dušiach aj na srdiečkach.

(2005)

Beseda k 70. narodeninám J. Navrátila (2005)

JASLIČKOVÉ TAJOMSTVO

Všetelijaké vidíme na Vianoce jasličky. Nakreslené, vystrihnuté z kartónu, drevené, hlinené, či sladké medovníkové... Ďalej jasličky na vianočných pohľadniciach, atraktívne živé jasličky, aj prchavé na televíznych obrazovkách. Niektoré zhotovili významní umelci, iné prostí ľudia, často malé deti.

Najväčšie jasličky objavil ktosi veľmi dávno na hviezdnej oblohe. Je to krásna – jasná hviezdokopa, stačilo len uhádnuť jej meno. Hviezdne Jasličky svietia v hlbokéj tme, akoby v čiernej diere uprostred súhvezdia Raka, z ktorého nájdeme voľným okom iba dve malé hviezdičky, Oslíkov. Pri pohľade na Oslíkov nám prídu na myseľ krotké ušaté zvieratká, čo zohrievali svojím dychom v Betleheme božie dieťa. Nie všetci vidíme medzi Jasličky voľným okom, niektorí potrebujeme ďalekohľad, ale to na ich veľkoleposti a význame nič nemení.

K hlbokéj tme s hviezdnyimi Jasličkami upierajú ľudia oči už celé tisícročia. Starovekí astrológovia tvrdili, že **cez túto tmavú dieru prichádzajú na našu zem neviditeľné ľudské duše, ktoré vstupujú do ľudí v okamihoch, keď sa ľudia rodia.** Pozoruhodná myšlienka, tajomná a hlboká ako sama obloha.

Keď budeme pozerat' na jasličky, kamaráti, či už na tie doma pri vianočných stromčekoch, alebo vonku za tmy na tie večné hviezdičkové, premýšľajme, prečo máme jasličky radi, prečo nás jasličky vábia svojím čarom a priťahujú svojím tajomstvom.

Želám vám všetkým bystré orlie oči a čistú, detskú myseľ.
(2004)

Medzi Kráľmi detských čitateľov z celého Slovenska (2009)

Navykli sme si, kamaráti, na bohaté a štedré Vianoce. Máme bohato prestreté stoly, rozsvietené stromčeky, záplavy honosných darčiekov... Napohľad nám nič nechýba. Napohľad! A čo v kútiku duše, na ktorú často zabúdame? Keď som si v predvianočnom čase tento kútik zametal, celkom vzadu, až v samom kútiku kútika, teda v detstve, objavil som betlehemcov. Koľko chlapcov chodilo s betlehemom od domu k domu a ohlasovali ľudom dobrú zvesť! Žiaľ, odkedy som vyrástol z detských nohavíc, živého betlehemca som osobne nestretil. Pre tohoročné Vianoce som si zaňho vymyslel aspoň básničku – náhradu, ktorú posielam zaklopať aj na vaše dvere.

BETLEHEMEC

Prinášam vám dobrú zvesť:
- Narodil sa Kristus pán. -
Vedie k nemu cesta ciest,
jediná zo všetkých strán.

Hviezdne lampy nad ňou svietia,
zahňajú preludy.
Dokiaľ žije božie dieťa,
svet je svetom pre ľudí.

Želám Vám príjemné
Vianoce a taký istý celý
nový rok.

(2008)

Prežil som už veľa Vianoc, keby som mal vyjadriť ich počet krížikmi na papieri, bolela by ma z toho ruka. Matematiku však prenechám učiteľom. Radšej sa pokúsim zhrnúť svoje vianočné skúsenosti do jednej vety. Znie takto:

Medzi Kráľmi detských čitateľov z celého Slovenska (2009)

ČAS VIANOC - ČAS TAJOMSTIEV

U nás zapína vianočné hodiny vianočný kaktus. Skromná rastlina, lístok vedľa lístka, celý rok teší oči zelenou farbou nádeje, a zrazu vystrčí z lístkov drobné púčiky. Kde má ukrytý kalendár je tajomstvo čísla jedna.

Pohľad na púčiky nám brnkne na vianočné struny a zmocní sa nás vianočná nálada. Darčeky, darčeky... Ako omámení vezmeme nákupné tašky a hybaj do obchodov! Na žiadneho blízkeho nesmieme zabudnúť. Ani na zvieratká, svojich miláčikov. Najradšej by sme vykúpili všetko a obdarili celý svet. Sila, ktorá nás núti takto konať, je tajomstvo čísla dve.

Potom tajomstvo, kam darčeky ukryjeme. A kde sú skryté balíčky pre nás? A čo je v nich?

A tajomstvá pre najmenších: Kto priniesol darčeky pod stromček? A kedy? Ako?...

Napokon tajomstvo, prečo máme radi tajomstvá.

Keď sa so svojimi blízkymi stretne pri vianočnom stromčeku a budeme tajomstvá odkrývať, vianočný kaktus bude už v plnej kráse a jeho kvety – zvončeky nám budú tajomne zvonieť. Možno sa nám pritom pošťastí odhaliť aj najväčšie tajomstvo: Prečo sú Vianoce sviatky lásky?

Želám vám, kamaráti, aby ste si našli pod stromčekom veľa tajomstiev - darčekom a aby ste aj vy mali koho obdarovať.

(2009)

Slovenské učené tovarišstvo

Raz si trnavskí tovariši
spravili z knižiek delo.
Aj Slovensko sa nimi pýši:
- Naši učené tovariši
triafajú srdcia čitateľov.

Čo strela –
to klas dobra, krásy,
poznania, lásky, pohody...
A z klasov zrno a zas klasy.
Blýska sa na lepšie časy.
Tešme sa, bratia, z úrody!
Kráľovské mesto Trnava,
patrí ti zato chvála.
Zazvoňte, zvony, k oslavám!
Kráľovské mesto Trnava,
zvolili sme ti kráľa.
(1998)

A je to tu! Prehliadka literárnej tvorby detí
a mládeže o babkách a dedkoch. Čiže aj o mne.
Dobrý nápad. Konečne sa my, starí rodičia, do-
zvieme, čo si o nás myslia vnúčatá. Uvidíme
svoju dušu v zrkadle. Báb' sa, či nebáb' sa? Tak či
onak horíme zvedavosťou.

Milé vnučky a vnuci, do toho! Veselo, smelo
a hlavne pravdivo!

Aby ste získali chuť a odvahu, prečítajte si
básničku, ktorú som o babke a dedkovi napísal
ja. Verím, že ma pretromfnete, čo vám úprimne
želám. A za všetkých starých rodičov vám ďaku-
jem.

Babka a dedko
Nehovor mi starká, starký.
dokiaľ preskakujem jarky!
Ja sa zmením na starkú,
až keď spadnem do jarku.

Nehovor mi starký, starká,
dokiaľ lietam ako šarkan!
Proti starobe mám zbraň:
vnúčatá a tobogan.

(1999)

ŠŤASTNÝ JE KRÁĽ, ktorý drží v ruke namiesto žezla knihu. Vďaka knihe má
výsady, o ktorých sa ostatným kráľom ani nespája. Otvorí knihu ako čarovnú bránu
a vstúpi do kráľovstva, ktoré je síce z tohto sveta, ale v ňom neplatia svetské zákony.

KRÁĽ S KNIHOU sa môže stretnúť s kráľmi, ktorí vládli pred stá rokmi, môže
počúvať ich múdrych radcov, debatovať s učencami, obdivovať umelcov, či ochutnávať
polievočku poddaných. Kráľ s knihou môže navštíviť všetky krajiny na zemeguli, do-
konca aj tie, po ktorých zostali v skutočnosti už iba ruiny. Môže byť svedkom historic-
kých objavov, zúčastniť sa dobrodružných výprav, prežívať napätie, strach, lásku...

TEŠME SA, PRIATELIA ČITATELIA, že máme svojho kráľa!

Srdečne mu zablahožejajme, zavolajme na slávu a nasledujme ho do kráľovstva
ducha a krásy! Čím viac pokladov si odnesieme, tým bude kráľovstvo väčšie, lebo sa
rozrastie aj v nás.

(2000)

Vážení čitatelia a priaznivci literárnej tvorby mladých autorov!

Pri hodnotení literárnej súťaže Kľúč ku šťastiu dovoľm si parafrázovať verš jej najmladšej víťazky. Príspevky, ktoré poslali do súťaže mladí nádejní autori, boli pre mňa malina. Maliny nepotrebujem síce nevyhnutne k životu, ale iste nám život spestria, osviežia a spríjemnia. To isté platí o literatúre. Preto ďakujem mladým básnikom a prozaikom za umelecké maliny, na ktorých si čitatelia pochutnajú rovnako ako ja.

Súvislosť medzi malinami a súťažiacimi prácami sa mi tisne na um aj preto, že jedny i druhé sú všelijaké. Niektoré sú ešte len v kvete, v ktorom možno tušiť budúci plod, ďalšie sú zelené a dávajú nám nádej, že dozrejú a napokon sú zrelé, jedinečné lahôdky, ktoré možno len a len chváliť. Inými slovami – v súťaži sa stretáme s pestrou ponukou. Popri jednoduchých tvorivých pokusoch, vychádzajúcich z bezprostredných spontánnych zážitkov, dostali sa nám do rúk dielka s hlbokým myšlienkovým posolstvom o svete, v ktorom žijeme, so svojskými úvahami o zmysle života, o jeho hodnotách a defektoch. Autori nám predstavili svoj pozorovací talent, svoje

z á -

J. Navrátil v knižnici (1996)

ujmy, hravosť, vynaliezavosť a schopnosti hodnotiť veci a javy okolo seba.

Výsledok nás núti konštatovať, že v Trnave a jej okolí vyrastá z radov detí a dospelujúcej mládeže veľa talentov, ktoré literárna tvorba láka, teší, je ich životnou potrebou, čiže kľúčom ku šťastiu. Hlavný vklad súťaže spočíva v tom, že objavila aj pozoruhodné literárne talenty a umožnila im prezentovať svoju tvorbu verejnosti. Za toto zasa ďakujem vypisovateľovi súťaže – Krajskej štátnej knižnici Juraja Fándlyho v Trnave a rovnako Proti-drogovému fondu a Mestu Trnava, ktoré súťaž Kľúč ku šťastiu podpořili.

DOBRÁ SPRÁVA

Autogramiáda po besede k 70. narodeninám J. Navrátila (2005)

Všetci radšej počúvame dobré správy ako zlé. Aj radšej prinášame dobré správy, lebo potešia. Preto s jednou dobrou správou nemeškám a posielam ju Čaruške a jej kamarátom a kamarátkam v trnavskej knižnici. Je to taká dobrá správa, že naši spoloční dobrí priatelia, spisovateľ Dano Hevier a ilustrátor Martin Kellenberger zložili o nej pesničku. Stala sa hymnou tvorcov a čitateľov detských kníh, aj hymnou vydavateľstiev, knižníc a obchodov s knihami a spoločne si ju spievali na Medzinárodnom knižnom veľtrhu Bibliotéka 2002 v Bratislave:

Usmej sa srdiečko
od srdca hihi
ešte sú pesničky
obrázky knihy

Tí čo ich čítajú
tí čo ich píšú
spoločne stavajú
čarovnú ríšu

Aj knižný veľtrh bol takouto čarovnou ríšou. Bolo tam mnoho ciest a cestičiek a pri nich stánky s knihami ako čarovné domčeky, čo lákali oči ako medovníková chalúpka Janka a Marienku. Všetcí návštevníci boli zvedaví a odštipovali si z knižných chalúpok aspoň oči. Aj ja som si odštipoval a ochutnával – dychtivo, pahltne – až som v tej čarovnej ríši zablúdil.

Zablúdiť medzi knižkami je iné, ako stratiť sa v nočnom lese, či na púšti. Je to blúdenie v ríši zázrakov a pokladov, v ríši krásnych príbehov a obrázkov, v ríši ľudí, zvieratiek, kvetov, ale aj v moderných mestách medzi zázrakmi techniky a ľudskej fantázie. Je to také vzrušujúce blú-

Na slávnostnom prijatí Kráľov detských čitateľov u podpredsedu TTSK Ing. A. Pullmana (2009)

denie, že sa nám vôbec nechce nájsť cestu späť. Vôbec sa mi nechcelo vrátiť sa do sychravých mestských ulíc a ponáhľať sa na vlak. Keď som to konečne musel urobiť, aspoň som si cestou spieval hymnu ľuďí, ktorí nevedia žiť bez duše.

Totiž bez kníh.

Totiž bez duše, bez kníh a bez krásy, lebo to patrí k sebe.

(2002)

PRÁZDNO PRÁZDNIN

Premýšľam, kamaráti, prečo sa prázdniny volajú prázdniny. Lúskam to slovo spredu aj zozadu, rozkladám ho a znovu skladám, no vždy dostanem len *prázdny*, *prázdno*, *prázdnota*. Akoby žiakov čakalo po námáhavom školskom roku čosi prázdne, nudné, otravné. Pritom viem, že pravdou je opak.

Kedysi mali žiaci po školskom roku vakácie. Beriem do rúk latinský slovník a zisťujem, čo znamená toto slovo. *Vacatio – oslobodenie*. To by šlo. Ďalej – *úľava*. Aj to sedí. Potom – *prepustenie* (zo školského väzenia, haha!). A ešte – *záhaľka*. *leňošenie*. Super! Všetko sedí, no aj tak si myslím, že to nie je všetko.

K prázdninám, či vakáciám patria aj oddych, zábaava, cestovanie, poznávanie, dobrodružstvo... Doma, či v zahraničí. Na horách, pri slanej i sladkej vode, na slnku, v chládku, v aute, vo vlaku, v lietadle... V skutočnosti alebo vo fantázii pri knižkách. Niekto pasie cez prázdniny svoje koničky. Alebo si urobí, na čo nemal počas školského roku čas. Alebo sa učí cudzie jazyky. Namáhavé, ale prezieravé. Každý má iné záujmy a teda iné prázdninové menu. Mňa zvyčajne pochyťí cez prázdniny mamona a pozerám, počúvam, ňuchám, kde sa dá ľahko zbohatnúť. Nerobím s tým pred nikým tajnosti, raz som o tom napísal aj básničku:

*Vyjdi na mňa, budeš boháč
poradil mi Ostrý Roháč.
Dám ti skalku z môjho rohu
a kus neba do batohu.*

Hádankový štvorlístok

Z chrumkavého klobúka
Snehulienka vykúka.
Pohladká mi jazyk,
ako sladký mrázik.

Zmrzlina

Plnoštíhla panička
šmýkala sa z jazýčka,
jazýček bol sladký,
zodrala si gatky,
už je z nej len palička.

Lizanka

Utopil sa cukor v čaji,
ale čaj to stále tají.
Rýchlo ukáž detektíva,
čo vie,
či čaj cukor skrýva.

Jazyk

Na smiech horenosom
vrtám si dom nosom.
Na poli mi každá hruška
sype cukor do kornútku.
Uhádnite, kto som!

Cukrová repa

Tento sladký hádankový
štvorlístok napiekol som
na prázdniny Čaruški-
ným kamarátom, na-
jmladším hosťom Kniž-
nice Juraja Fándlyho
v Trnave.

Želám všetkým
DOBRÚ ČITATELSKÚ
CHUŤ!

(2004)

Mám takú skalku aj z Kriváňa, z Chopka, zo všelikadiaľ. Aj kusy modrého neba, mračen, bleskov a plný batoh hviezd som nahonobil. Ak sa vám to zdá smiešne, zbierajte niečo iné. Cez prázdniny je dovolené všetko.

Konečne začínam problémú rozumieť. Prázdniny sú predovšetkým voľnosť, sloboda a možnosti. Na ich začiatku sme ako maliar pred prázdny plátnom, záleží od neho, čím prázdno vyplní. Pritom zistí, či je umelec alebo babrák. Kto na konci prázdnin povie, že sa dva mesiace nudil, má prázdno v hlave a v prázdninovej škole prepadá. Preto pozor, kamaráti, prázdniny sú aj naším zrkadlom. Berme ich vážne!

(2003)

ÚVAHY NA SLEPAČOM CHODNÍKU

Medzi Kráľmi detských čitateľov a ich knihovníkmi z celého Slovenska (2009)

Blížia sa prázdniny, kamaráti, počas ktorých využívame pohostinnosť prírody častejšie ako inokedy, a mne prichádza na um nasledovná spomienka.

Keď som kedysi chodieval s vnukom Martinom na potulky k Váhu, chodník za hrádzou sme si nazvali Slepáči chodník. Viedol krížom cez širokú lúku, prakticky sme ho nemohli obísť. Slepky sme na ňom nikdy nestretli, hoci by sa tam cítili ako v slepačom raji. Obe strany chodníka lemovali kopy rozmanitých smetí, čo ako skazon-

nosné jazyky pohlcovali niekde viac, inde menej aj kvitnúci lúčny koberec. Ako sme teda prišli na taký názov? Jednoducho. S vnukom sme sa zhodli, že chodník vybudovali ľudia, ktorí majú slepačí rozum a chcú sa cítiť v prírode šťastne ako doma.

S vnukom sme to mysleli, samozrejme, žartom, ale v skutočnosti to nebol žart. Všetko, čo človek vytvorí, je naozaj zrkadlom jeho rozumu, jeho duše. Záhradník má v hlave rastliny, ktoré nám slúžia ako potrava pre organizmus a pastva pre oči. Architekt má v hlave domy, v ktorých bývame, či mosty, po ktorých chodíme k iným ľuďom... Kto vytvára okolo seba smetiská, má v hlave zasa smetisko. Kto zlomí malý stromček, alebo zbytočne odtrhne kvet, má v hlave niečo zlomené, niečo vädnúce. Či sa nám páči, alebo nie, obraz prírody okolo nás je obrazom toho, čo nosíme v sebe.

Kedysi som mienil napísať o Slepáčom chodníku fantastickú knižku. Slepáči chodník sa tam mal rozrásť na slepačie mestá, slepačiu krajinu, slepačiu planétu

a ľudom mali narásť hrabavé končatiny, akými vyzbrojila múdra matka príroda sľepky. Hoci knižka mala byť veselou výzvou na ochranu prírody, napokon som od zámeru upustil. Obsah sa mi nezdal veselý, ale smutný, až ma ľakal. Život nás naučil, že každá fantázia je pre ľudí inšpiratívna a časom sa môže stať skutočnosťou. Nedajbože!

Zato po Slepáčom chodníku chodím zavše aj teraz. Zisťujem tam, že mnoho ľudí má stále slepačí rozum a hádam, či ich bude časom pribúdať, alebo ich bude čoraz menej. Verím, kamaráti, čomu veríte aj vy. Nechceme si predsa chystať na niektoré nasledujúce prázdniny hrabavé topánky a hrabavé rukavice.

Želám Vám veselé prázdniny na čistej, krásnej a zdravej planéte.

(2008)

VÍTANIE KRÁĽOV

Som vášnivým čitateľom a všetci ostatní čitatelia sú mi blízki, akoby sme vyrástli v jednej ulici. Čím viac kníh niekto prečíta, tým lepšie si s ním rozumiem. Najvážnivejším čitateľom rád prisudzujem titul KRÁĽ ČITATEĽOV a cítim k nim úctu. Odkedy som sa dozvedel, že Trnavu navštívia (čuduj sa svete!) vyše dve desiatky mojich obľúbených mocnárov, v myšlienkach lietam na stretnutie s nimi.

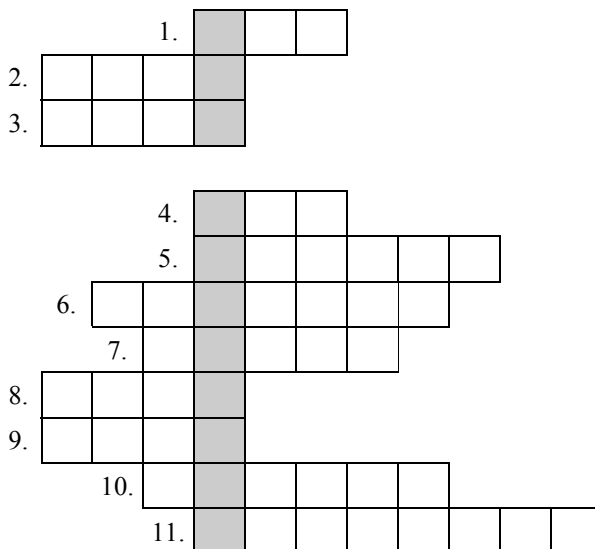
Milí králi! Je mi čťou vítať vás spolu s ostatnými čitateľmi v slobodnom kráľovskom meste Trnava. Vážime si vás ako poslov kráľovstva fantázie, ktoré odomyká čarovný kľúčik nazývaný kniha. Ste najlepší spomedzi nás, čo sa pri čítaní vydávame na úžasné dobrodružstvá, spoznávame neznáme krajiny, stretáme zaujímavých ľudí, objavujeme záhadné tvory... Pritom prežívame pocit neobmedzenej slobody, môžeme sa vznášať vo výšavách hoci v mydlovej bubline, ponárať sa do hĺbok oceánov hoci v uhorkovej ponorke, zhovárať sa s kvetom, motýľom, hviezdou. Niekedy svet dokonca meníme, ničíme burinu zla a násilia a sadíme kvety lásky, krásy, dobra. To nič, že zatiaľ iba v snoch. Odveká skúsenosť nás učí, že každý sen sa časom stane skutočnosťou. Preto nás knihy - kľúčiky lákajú, nabádajú nás brať do rúk nové a nové. Sami to poznáte najlepšie.

Priatelia králi! Obdivujeme vás, lebo ste získali slávu ušľachtilou záľubou a vlastným pričinením. Každý z vás si nasadil vládarsku korunu sám ako povestný dobyvateľ Napoleon. A rovnako ako Napoleon nás presviedčate, že každý čitateľ nosí v svojej kapse kráľovské žezlo. Stačí vás nasledovať. Niekto možno pohrdavo namietne, že Napoleon nakoniec o svoje kráľovstvo prišiel a skončil ako vyhnanec na nepohostinnom ostrove. To je pravda. Lenže onen dobyvateľ víťazil ohňom a mečom, dobýval cudzie krajiny pre bohatstvo, slávu a moc. Kráľom čitateľov, dnešným aj budúcim, podobný osud nehrozí. Vábne kráľovstvo fantázie má vlastný systém obrany. Sny, čo robia svet krásnym, a túžby, vzbudzujúce nádej, nemožno nikomu zakázať, tobôž vziať.

(2009)

DOPLŇOVAČKA

1. Ročné obdobie 2. Auto v množnom čísle 3. Zviera s chobotom 4. Opak dňa 5. Posledný prázdninový mesiac 6. Slovenské národné ... 7. Užitočné domáce zviera 8. Keď zmiešam čiernu a bielu farbu vznikne 9. Zlá rozprávková bytosť s kopytom 10. Žlté tropické ovocie 11. Rýchly dopravný prostriedok

David Kollár
3.B, ZŠ Gorkého 21, Trnava

Ak chceš vyhrať peknú cenu,
stačí priniesť vyriešenú tajničku do knižnice
na otvorenie Prázdninového superklubu 2010

PRÁZDNINOVÝ SUPERKLUB 2010 - 18. ROČNÍK**Téma: Spoznaj svojich susedov alebo
aj za hranicami žijú deti ako ja**

Aj v tomto roku knižnica srdečne pozýva všetkých svojich malých čitateľov i deti, prázdninujúce v Trnave, na podujatia v rámci Prázdninového superklubu 2010. Spoločný program sa koná vždy v stredu od 10.00 do 12.00 hodiny v knižničnej záhrade. V prípade nepriaznivého počasia v oddelení pre deti KJF v Trnave na Rázusovej ulici 1.

- 7. 7. 2010 Prázdniny už máme, súť'ažíme a spolu sa hráme!**
- slávnostné otvorenie Prázdninového superklubu
Privítame opäť aj spisovateľa Jána Navrátila
- 14. 7. 2010 Libuše Friedová medzi nami...**
- stretnutie so spisovateľkou Libušou Friedovou a rozprávanie o jej detstve prežitom v Čechách
- 21. 7. 2010 Ako žijú deti v Rakúsku?**
- stretnutie so spisovateľkou Janou Dallosovou žijúcou vo Viedni
- 28. 7. 2010 Prázdninový pozdrav z Ukrajiny**
- tvorivá dielňa s ukrajinskou ilustrátorkou Oksanou Lukomskou
- 4. 8. 2010 S piesňou okolo sveta**
- súť'až v speve slovenských a zahraničných pesničiek
- 11. 8. 2010 Kto sú Gorali a kto je Pompon?**
- rozprávanie o knihe poľskej autorky Joanny Olech
- 18. 8. 2010 Maďarsky, nemecky či slovensky?**
- súť'až v hľadaní slov v slovníkoch
- 25. 8. 2010 Superdeti v superklube!**
slávnostné vyhodnotenie najaktívnejších „superklubákov“ a súť'aže pre všetkých

VSTUP NA PLATNÝ ČITATEĽSKÝ PREUKAZ

**Výpožičný čas počas letných mesiacov júl – august 2010
oddelenie pre deti
Rázusova ul. 1, 2. poschodie**

pondelok 8:00 - 18:00
utorok – piatok 8:00 - 16:00

Deti do 15 rokov zápis zdarma

Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave
Rázusova 1
918 20 Trnava
Telefón/fax: 033/55 11 782
Zákaznícka linka: 033/55 13 896
El. adresa: kniznica@kniznicatrnava.sk
www.kniznicatrnava.sk

Čaruška. Časopis mladých čitateľov. Č. 1/2010. Roč. 15. Grafický návrh obálky: Oksana Lukomska
Foto: archív KJF
Redakčná rada: V. Chorvatovičová, L. Karabová, A. Beňová
Zodp. redaktor: Benjamína Jakubáčová
Registrácia: MK SR pod č. EV3656/09
Trnavský samosprávny kraj. Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave 2010